ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 7ης Απριλίου 2022*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική πολιτική – Συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP – Ρήτρες 2 και 4 – Συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης που συνήφθη από την UNICE, το CEEP και την CES – Ρήτρα 4 – Αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων – Ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία – Ειρηνοδίκες και τακτικοί δικαστές – Ρήτρα 5 – Μέτρα προς επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση καταχρηστικής συνάψεως συμβάσεων ορισμένου χρόνου – Οδηγία 2003/88/ΕΚ – Άρθρο 7 – Άδεια μετ' αποδοχών»

Στην υπόθεση C-236/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunale amministrativo regionale per l'Emilia Romagna (διοικητικό δικαστήριο της Περιφέρειας Emilia Romagna, Ιταλία) με απόφαση της 27ης Μαΐου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 4 Ιουνίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

PG

κατά

Ministero della Giustizia,

CSM – Consiglio Superiore della Magistratura,

Presidenza del Consiglio dei Ministri,

παρισταμένων των:

Unione Nazionale Giudici di Pace (Unagipa),

TR,

PV,

Associazione Nazionale Giudici di Pace – ANGDP,

RF,

GA,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

GOT Non Possiamo Più Tacere,

Unione Nazionale Italiana Magistrati Onorari – UNIMO,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Arabadjiev (εισηγητή), πρόεδρο τμήματος, I. Ziemele, T. Von Danwitz, P. G. Xuereb και A. Kumin, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η PG, εκπροσωπούμενη από τους L. Serino, E. Lizza και G. Romano, avvocati,

– οι PV και Associazione Nazionale Giudici di Pace – ANGDP, εκπροσωπούμενες από την G. Guida και τον V. De Michele, avvocati,

– οι Unione Nazionale Giudici di Pace (Unagipa) και TR, εκπροσωπούμενες από την G. Guida, τον V. De Michele και τον F. Visco, avvocati,

– η RF, εκπροσωπούμενη από τους B. Nascimbene και F. Rossi Dal Pozzo, avvocati,

– η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τους F. Sclafani και A. Vitale, avvocati dello Stato,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον B.-R. Killmann και την D. Recchia,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 20, 21, 31, 33, 34 και 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), της ρήτρας 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης, η οποία συνήφθη στις 6 Ιουνίου 1997 (στο εξής: συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης) και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 97/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης που συνήφθη από την UNICE, το CEEP και την CES (ΕΕ 1998, L 14, σ. 9), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 7ης Απριλίου 1998 (ΕΕ 1998, L 131, σ. 10) (στο εξής: οδηγία 97/81), των ρητρών 2, 4 και 5 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, η οποία συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999 (στο εξής: συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου) και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 1999/70/ΕΚ του

Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP (ΕΕ 1999, L 175, σ. 43), των άρθρων 1 και 2 της οδηγίας 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ 2000, L 303, σ. 16), καθώς και του άρθρου 7 της οδηγίας 2003/88/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας (ΕΕ 2003, L 299, σ. 9).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της PG, Giudice di pace (ειρηνοδίκη), και, αφετέρου, του Ministero della Giustizia (Υπουργείου Δικαιοσύνης, Ιταλία), του Consiglio Superiore della magistratura (Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, Ιταλία) και της Presidenza del Consiglio dei Ministri (Προεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου, Ιταλία), σχετικά με τη μη αναγνώριση της υπάρξεως υπαλληλικής σχέσεως εργασίας, πλήρους ή μερικής απασχόλησης, μεταξύ της PG και του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης

3 Η ρήτρα 2 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης, η οποία φέρει τον τίτλο «Πεδίο εφαρμογής», προβλέπει τα εξής:

«1. Η παρούσα συμφωνία εφαρμόζεται για όλους τους εργαζόμενους με μερική απασχόληση, που έχουν σύμβαση ή σχέση εργασίας προσδιοριζόμενη από τη νομοθεσία, τις συλλογικές συμβάσεις ή πρακτικές που ισχύουν σε κάθε κράτος μέλος.

[…]»

4 Η ρήτρα 4, σημεία 1 και 2, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης ορίζει τα εξής:

«1. Όσον αφορά τις συνθήκες απασχόλησης, οι εργαζόμενοι με μερική απασχόληση δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται με τρόπο λιγότερο ευνοϊκό απ' ό,τι οι συγκρίσιμοι εργαζόμενοι με πλήρη απασχόληση για το λόγο και μόνον ότι εργάζονται με μερική απασχόληση, εκτός και αν η διαφορετική τους μεταχείριση δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.

2. Όπου κρίνεται αναγκαίο, εφαρμόζεται η αρχή pro rata temporis.»

Η συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου

5 Η ρήτρα 2 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, η οποία τιτλοφορείται «Πεδίο εφαρμογής», έχει ως ακολούθως:

«1. Η παρούσα συμφωνία εφαρμόζεται σε όλους τους εργαζομένους ορισμένου χρόνου που έχουν σύμβαση ή σχέση εργασίας όπως αυτές καθορίζονται από τη νομοθεσία, τις συλλογικές συμβάσεις ή την πρακτική σε κάθε κράτος μέλος.

[…]»

6 Η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, η οποία επιγράφεται «Αρχή της μη διάκρισης», ορίζει τα εξής:

«1. Όσον αφορά τις συνθήκες απασχόλησης, οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται δυσμενώς σε σχέση με τους αντίστοιχους εργαζόμενους αορίστου χρόνου μόνο επειδή έχουν σύμβαση ή σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου, εκτός αν αυτό δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.

2. Όπου κρίνεται αναγκαίο, εφαρμόζεται η αρχή “pro rata temporis”.

[…]»

7 Η ρήτρα 5 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, με τίτλο «Μέτρα για την αποφυγή κατάχρησης», ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Για να αποτραπεί η κατάχρηση που μπορεί να προκύψει από τη χρησιμοποίηση διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, τα κράτη μέλη, ύστερα από διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, συλλογικές συμβάσεις ή πρακτική, ή/και οι κοινωνικοί εταίροι, όταν δεν υπάρχουν ισοδύναμα νομοθετικά μέτρα, για την πρόληψη των καταχρήσεων λαμβάνουν κατά τρόπο που να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες ειδικών τομέων ή/και κατηγοριών εργαζομένων, ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα μέτρα:

α) αντικειμενικούς λόγους που να δικαιολογούν την ανανέωση τέτοιων συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας·

β) τη μέγιστη συνολική διάρκεια διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου·

γ) τον αριθμό των ανανεώσεων τέτοιων συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας.

2. Τα κράτη μέλη ύστερα από διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους ή/και οι κοινωνικοί εταίροι καθορίζουν, όταν χρειάζεται, υπό ποιες συνθήκες οι συμβάσεις ή σχέσεις εργασίας ορισμένου χρόνου:

α) θεωρούνται “διαδοχικές”·

β) χαρακτηρίζονται συμβάσεις ή σχέσεις αορίστου χρόνου.»

Η οδηγία 2003/88

8 Κατά το άρθρο 7 της οδηγίας 2003/88, με τίτλο «Ετήσια άδεια»:

«1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να παρέχεται σε όλους τους εργαζομένους ετήσια άδεια μετ' αποδοχών διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων εβδομάδων, σύμφωνα με τους όρους που προβλέπουν οι εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές για την απόκτηση του σχετικού δικαιώματος και τη χορήγηση της άδειας.

2. Η ελάχιστη περίοδος ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών μπορεί να αντικαθίσταται από χρηματική αποζημίωση μόνον σε περίπτωση τερματισμού της εργασιακής σχέσης.»

Το ιταλικό δίκαιο

9 Το άρθρο 106 του ιταλικού Συντάγματος περιλαμβάνει θεμελιώδεις διατάξεις σχετικές με την πρόσβαση στο δικαστικό λειτούργημα:

«Οι δικαστές διορίζονται κατόπιν διαγωνισμού.

Ο νόμος για την οργάνωση της δικαιοσύνης μπορεί να επιτρέπει τον διορισμό, ακόμη και κατόπιν επιλογής χωρίς διαγωνισμό, ασκούντων το τιμητικό λειτούργημα του επί θητεία δικαστή, που έχουν όλες τις αρμοδιότητες μονομελούς δικαστηρίου.

[…]»

10 O legge n. 374 – Istituzione del giudice di pace (νόμος 374 για το λειτούργημα του ειρηνοδίκη), της 21ης Νοεμβρίου 1991 (τακτικό συμπλήρωμα στην GURI αριθ. 278, της 27ης Νοεμβρίου 1991, σ. 5), ως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος 374/1991), όριζε τα ακόλουθα:

«Άρθρο 1

Λειτούργημα και καθήκοντα του ειρηνοδίκη

1. Θεσπίζεται ο θεσμός του ειρηνοδίκη, ο οποίος έχει δικαιοδοσία σε αστικές και ποινικές υποθέσεις και ασκεί καθήκοντα διαμεσολαβητή σε αστικές υποθέσεις σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον παρόντα νόμο.

2. Οι θέσεις ειρηνοδικών καλύπτονται από επί θητεία δικαστές ανήκοντες στο δικαστικό σώμα.

[…]

Άρθρο 4

Διορισμός

1. Οι επί θητεία δικαστές που καλούνται να ασκήσουν το λειτούργημα του ειρηνοδίκη διορίζονται με διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας, μετά από απόφαση του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου προτάσει του κατά τόπον αρμοδίου δικαστικού συμβουλίου, που συμπληρώνεται με πέντε εκπροσώπους οριζόμενους, κατόπιν κοινής συμφωνίας, από τους δικηγορικούς συλλόγους και τους δικηγορικούς συλλόγους της περιφέρειας του οικείου εφετείου.

[…]

Άρθρο 10

Καθήκοντα του ειρηνοδίκη

1. Ο ειρηνοδίκης ασκεί τα καθήκοντα των τακτικών δικαστών. […]

[…]

Άρθρο 11

Αποδοχές του ειρηνοδίκη

1. Οι ειρηνοδίκες ασκούν το τιμητικό λειτούργημα του επί θητεία δικαστή.

2. Οι επί θητεία δικαστές που ασκούν καθήκοντα ειρηνοδίκη εισπράττουν αποζημίωση ύψους 70 000 [ιταλικών λιρών (ITL) (περίπου 35 ευρώ)] για κάθε συνεδρίαση, αστική ή ποινική, ακόμη και αν δεν πρόκειται για επ' ακροατηρίου συζήτηση, και για κάθε σφράγιση, και 110 000 ITL [περίπου 55 ευρώ] για κάθε άλλη ανατεθείσα σε αυτούς διαδικασία που περατώνεται ή διαγράφεται από το πινάκιο.

3. Εισπράττουν επίσης αποζημίωση ύψους 500 000 ITL [περίπου 250 ευρώ] για κάθε μήνα πραγματικής υπηρεσίας για έξοδα κατάρτισης, δαπάνες ανακύκλωσης και για γενικά έξοδα παραστάσεως.

[…]

4 bis. Οι αποζημιώσεις που προβλέπονται στο παρόν άρθρο μπορούν να σωρεύονται με συντάξεις και παροχές καταβαλλόμενες σε περίπτωση τερματισμού της εργασιακής σχέσης, ανεξαρτήτως της ονομασίας τους.

4 ter. Οι αποζημιώσεις που προβλέπονται στο παρόν άρθρο δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να υπερβαίνουν το μικτό ποσό των 72 000 ευρώ κατ' έτος.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

11 Η PG άσκησε αδιαλείπτως το λειτούργημα του Giudice di pace (ειρηνοδίκη) από τις 3 Ιουλίου 2002 έως την 31η Μαΐου 2016.

12 Στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, η PG, ισχυριζόμενη ότι οι ειρηνοδίκες και οι τακτικοί δικαστές ασκούν πανομοιότυπα καθήκοντα, ζήτησε να αναγνωριστεί το δικαίωμά της να υπαχθεί στο νομικό καθεστώς του δημοσίου δικαστικού λειτουργού, πλήρους ή μερικής απασχόλησης. Η PG ζήτησε επίσης να αποκατασταθεί στα οικονομικά και κοινωνικά της δικαιώματα καθώς και στα δικαιώματά της πρόνοιας.

13 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, σε αντίθεση με το καθεστώς των τακτικών δικαστών, η σχέση εργασίας του ειρηνοδίκη δεν χαρακτηρίζεται από τα στοιχεία των σχέσεων εργασίας που εμπίπτουν στη δημόσια διοίκηση. Επομένως, ο ειρηνοδίκης

δεν απολαύει καμίας μορφής κοινωνικής προστασίας ή πρόνοιας, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας στον τομέα της υγείας, της μητρότητας και της οικογένειας, ή ακόμη όσον αφορά το δικαίωμα αδείας.

14 Εντούτοις, κατά το αιτούν δικαστήριο, οι ειρηνοδίκες ασκούν δικαστικά καθήκοντα παρόμοια με εκείνα των τακτικών δικαστών και, εν πάση περιπτώσει, παρόμοια με τα καθήκοντα άλλων εργαζομένων της δημόσιας διοίκησης. Το γεγονός ότι οι αποδοχές που καταβάλλονται στους ειρηνοδίκες χαρακτηρίζονται, τυπικώς, ως «αποζημίωση» δεν ασκεί επιρροή. Οι αθέμιτες και αδικαιολόγητες ανανεώσεις των σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου και η συστηματική παράταση των θητειών των ειρηνοδικών προκαλούν «διαιώνιση» της σχέσεως εργασίας την οποία ο ιταλικός νόμος χαρακτηρίζει ως θέση επί θητεία δικαστή, συνέπεια την οποία δεν δύναται να αποτρέψει καμία αποτελεσματική κύρωση.

15 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale amministrativo regionale per l'Emilia Romagna (διοικητικό δικαστήριο της Περιφέρειας Emilia Romagna, Ιταλία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Αντιτίθενται τα άρθρα 20, 21, 31, 33 και 34 του [Χάρτη], οι [ρήτρες 2 και 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου που προσαρτάται στην οδηγία 1999/70], [η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης που προσαρτάται στην οδηγία 97/81], το άρθρο 7 της οδηγίας [2003/88] και [το] άρθρο 1 και [το] άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας [2000/78] στην εφαρμογή εθνικής ρύθμισης, όπως αυτή που προβλέπεται στην ιταλική έννομη τάξη από τον νόμο [374/1991], όπως τροποποιήθηκε, και το νομοθετικό διάταγμα 92/2016, κατά την πάγια ερμηνεία της στο πλαίσιο της εθνικής νομολογίας, σύμφωνα με την οποία οι ειρηνοδίκες, ως επί θητεία δικαστές, όχι μόνο δεν εξομοιώνονται με τους τακτικούς δικαστές ως προς το καθεστώς των χρηματικών απολαβών και το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας, αλλά και αποκλείονται από κάθε μορφή κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας που κατοχυρώνεται υπέρ των εργαζομένων με σχέση εξαρτημένης εργασίας στο δημόσιο;

2) Αντιτίθενται οι αρχές της αυτονομίας και της ανεξαρτησίας των δικαιοδοτικών οργάνων και, ιδίως, το άρθρο 47 του [Χάρτη] στην εφαρμογή εθνικής ρύθμισης όπως η επίμαχη ιταλική ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία οι ειρηνοδίκες, ως επί θητεία δικαστές, όχι μόνο δεν εξομοιώνονται με τους τακτικούς δικαστές ως προς το καθεστώς των χρηματικών απολαβών και το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης και πρόνοιας, αλλά και αποκλείονται από κάθε μορφή κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας που κατοχυρώνεται υπέρ των εργαζομένων με σχέση εξαρτημένης εργασίας στο δημόσιο;

3) Αντιτίθεται η ρήτρα 5 της [συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου] στην εφαρμογή εθνικής ρύθμισης όπως η επίμαχη ιταλική ρύθμιση, σύμφωνα με την οποία η άσκηση των καθηκόντων των ειρηνοδικών, ως επί θητεία δικαστών, για περίοδο ορισμένου χρόνου, αρχικώς για οκτώ έτη (δύο θητείες τεσσάρων ετών εκάστη), μπορεί συστηματικώς να παραταθεί για νέα περίοδο τεσσάρων ετών, χωρίς να προβλέπονται αποτελεσματικές και αποτρεπτικές κυρώσεις, εναλλακτικώς προς τη μετατροπή σε σχέση εργασίας αορίστου χρόνου;»

16 Κατόπιν της εκδόσεως της αποφάσεως της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών) (C-658/18, EU:C:2020:572), το Δικαστήριο ρώτησε το Tribunale amministrativo regionale per l'Emilia Romagna (διοικητικό δικαστήριο της Περιφέρειας Emilia Romagna) αν, λαμβανομένης υπόψη της αποφάσεως αυτής, εμμένει στην αίτησή του προδικαστικής αποφάσεως.

17 Στις 28 Οκτωβρίου 2020, το αιτούν δικαστήριο γνωστοποίησε ότι εμμένει στην εν λόγω αίτηση, για τον λόγο ότι το Δικαστήριο δεν έχει αποφανθεί επί όλων των επιμέρους πτυχών της επίμαχης στην κύρια δίκη εσωτερικής ρυθμίσεως που εγείρουν ζητήματα συμβατότητας με το δίκαιο της Ένωσης. Το αιτούν δικαστήριο διευκρίνισε ότι είναι σημαντικό να εξετάσει το Δικαστήριο ενδελεχώς τα καθήκοντα που ασκεί ο ειρηνοδίκης στην ιταλική έννομη τάξη, καθόσον, ελλείψει τέτοιας εξετάσεως, ελλοχεύει ο κίνδυνος να θεωρηθεί ότι το εθνικό δικαστήριο έχει συναφώς εξαιρετικά ευρεία διακριτική ευχέρεια.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού των προδικαστικών ερωτημάτων

18 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της καθιερούμενης με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ συνεργασίας μεταξύ του Δικαστηρίου και των εθνικών δικαστηρίων, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και το οποίο φέρει την ευθύνη της εκδοθησομένης δικαστικής αποφάσεως να αξιολογήσει, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της υποθέσεως, τόσο την αναγκαιότητα εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως για την έκδοση της δικής του αποφάσεως όσο και το αν τα ερωτήματα που υποβάλλει στο Δικαστήριο είναι λυσιτελή. Ως εκ τούτου, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, καταρχήν, να αποφανθεί (απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2020, Burgo Group, C-92/19, EU:C:2020:733, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

19 Συνεπώς, τα ερωτήματα που αφορούν το δίκαιο της Ένωσης θεωρούνται κατά τεκμήριο λυσιτελή. Το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να αποφανθεί επί προδικαστικού ερωτήματος που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο μόνον όταν είναι πρόδηλο ότι η ζητούμενη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης ουδεμία σχέση έχει με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσεως ή, ακόμη, όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (απόφαση της 17ης Σεπτεμβρίου 2020, Burgo Group, C-92/19, EU:C:2020:733, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

20 Συναφώς, προκειμένου το Δικαστήριο να είναι σε θέση να προβεί σε χρήσιμη για το εθνικό δικαστήριο ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το άρθρο 94, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου απαιτεί η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως να περιέχει έκθεση των λόγων που οδήγησαν το αιτούν δικαστήριο να υποβάλει ερωτήματα ως προς την ερμηνεία ή το κύρος ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, καθώς και της σχέσεως που κατά τη γνώμη του υφίσταται μεταξύ των διατάξεων αυτών και της εφαρμοστέας στη διαφορά της κύριας δίκης εθνικής νομοθεσίας.

21 Όσον αφορά το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, η απόφαση περί παραπομπής δεν πληροί τις ανωτέρω προϋποθέσεις.

22 Συγκεκριμένα, από την απόφαση περί παραπομπής δεν προκύπτουν οι λόγοι για τους οποίους τα άρθρα 33 και 34 του Χάρτη καθώς και οι διατάξεις της οδηγίας 2000/78 αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση, όπως αυτή ερμηνεύεται από την εθνική νομολογία, σύμφωνα με την οποία οι ειρηνοδίκες, ως επί θητεία δικαστές, δεν υπάγονται στο ίδιο σύστημα αποδοχών, κοινωνικής ασφαλίσεως και πρόνοιας με τους τακτικούς δικαστές και, συνακόλουθα, αποκλείονται από κάθε μορφή κοινωνικής προστασίας και πρόνοιας της οποίας απολαύουν οι εργαζόμενοι του δημόσιου τομέα.

23 Όσον αφορά το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο δεν εκθέτει τους λόγους για τους οποίους διερωτάται ως προς τη συμβατότητα της επίμαχης ρυθμίσεως με τις αρχές της αυτοτέλειας και της ανεξαρτησίας των δικαστικών καθηκόντων που ασκούν οι ειρηνοδίκες. Πράγματι, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει απλώς ότι, χάριν της αμεροληψίας και της ανεξαρτησίας του δικαστή, επιβάλλεται να αναγνωρίζονται σε όλους τους δικαστές θεμελιώδη δικαιώματα όπως είναι η συνέχεια της υπηρεσίας, το κατάλληλο μισθολογικό καθεστώς και ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας στο πλαίσιο πειθαρχικών και λοιπών παρεμφερών διαδικασιών.

24 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα αναγκαία πραγματικά και νομικά στοιχεία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση σε ένα μέρος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος και στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

25 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι πρέπει να κριθούν απαράδεκτα, αφενός, το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, καθ' ο μέρος αφορά την ερμηνεία των άρθρων 33 και 34 του Χάρτη καθώς και της οδηγίας 2000/78, και, αφετέρου, το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα στο σύνολό του.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

26 Προκαταρκτικώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο δεν ζητεί αυτοτελή ερμηνεία των άρθρων 20, 21 και 31 του Χάρτη, δεδομένου ότι τα άρθρα αυτά προβάλλονται μόνον προς στήριξη του αιτήματος ερμηνείας της οδηγίας 2003/88, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης καθώς και της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου.

27 Επομένως, με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 7 της οδηγίας 2003/88, η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης καθώς και η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν προβλέπει, για τους ειρηνοδίκες, ούτε ότι δικαιούνται ετήσια άδεια μετ' αποδοχών 30 ημερών ούτε ότι υπάγονται σε καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως και πρόνοιας βάσει της σχέσεως εργασίας, όπως αυτό που προβλέπεται για τους τακτικούς δικαστές.

28 Όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 13 της παρούσας αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι η σχέση εργασίας των τακτικών δικαστών είναι σχέση εργασίας διεπόμενη από το δημόσιο δίκαιο, όπερ δεν ισχύει όσον αφορά τη σχέση εργασίας των ειρηνοδικών, η οποία χαρακτηρίζεται από την επίμαχη ρύθμιση ως σχέση «επί θητεία δικαστή». Υπό τις συνθήκες αυτές, οι ειρηνοδίκες, όπως η PG, στερούνται κάθε δικαιώματος αδείας μετ' αποδοχών, καθώς και κάθε μορφής κοινωνικής προστασίας ή πρόνοιας, ακόμη και στον τομέα της υγείας, της μητρότητας και της οικογένειας.

29 Συναφώς, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι η σχέση εργασίας των ειρηνοδικών διακρίνεται από τη σχέση εργασίας των τακτικών δικαστών ως προς πλείονα ουσιώδη στοιχεία, ήτοι την πρόσληψη, τη θέση στο οργανωτικό σύστημα της δημόσιας διοίκησης, το καθεστώς ασυμβιβάστων και αποκλειστικότητας της παροχής, τις αποδοχές, τη διάρκεια της σχέσεως καθώς και τον πλήρη και αποκλειστικό χαρακτήρα των καθηκόντων.

30 Καταρχάς, υπενθυμίζεται ότι, με την απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών) (C-658/18, EU:C:2020:572), το Δικαστήριο έκρινε, κατ' ουσίαν, ότι ο όρος «εργαζόμενος ορισμένου χρόνου», που διαλαμβάνεται στη ρήτρα 2, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι καταλαμβάνει ειρηνοδίκη, διοριζόμενο για ορισμένο χρονικό διάστημα, ο οποίος, στο πλαίσιο των καθηκόντων του, παρέχει πραγματικές και ουσιαστικού χαρακτήρα υπηρεσίες, οι οποίες δεν είναι ούτε καθαρά περιθωριακές ούτε επουσιώδεις και για τις οποίες εισπράττει αποζημιώσεις που έχουν τον χαρακτήρα αμοιβής, πράγμα που εναπόκειται ωστόσο στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

31 Επομένως, εν προκειμένω, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται, σε τελική ανάλυση, να αξιολογήσει αν η PG εμπίπτει στην έννοια του «εργαζομένου ορισμένου χρόνου» κατά τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου και/ή στην έννοια του «εργαζομένου με μερική απασχόληση» κατά τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης.

32 Υπενθυμίζεται ότι η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου απαγορεύει να αντιμετωπίζονται οι εργαζόμενοι ορισμένου χρόνου δυσμενώς, όσον αφορά τους όρους απασχολήσεως, σε σχέση με αντίστοιχους εργαζομένους αορίστου χρόνου, για τον λόγο και μόνον ότι εργάζονται για ορισμένο χρόνο, εκτός εάν η διαφορετική αυτή μεταχείριση δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους [απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών), C-658/18, EU:C:2020:572, σκέψη 136].

33 Ομοίως, στο πνεύμα του επιδιωκόμενου σκοπού της εξαλείψεως των διακρίσεων μεταξύ εργαζομένων με μερική απασχόληση και εργαζομένων με πλήρη απασχόληση, η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης, όσον αφορά τις συνθήκες απασχόλησης, απαγορεύει το να αντιμετωπίζονται οι εργαζόμενοι με μερική απασχόληση με τρόπο λιγότερο ευνοϊκό απ' ό,τι οι συγκρίσιμοι εργαζόμενοι με πλήρη απασχόληση για τον λόγο και μόνον ότι εργάζονται με μερική απασχόληση, εκτός αν η διαφορετική τους μεταχείριση δικαιολογείται από αντικειμενικούς λόγους.

34 Δοθέντος ότι το γράμμα της ρήτρας 4, σημεία 1 και 2, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης είναι, κατ' ουσίαν, πανομοιότυπο με το γράμμα της ρήτρας 4, σημεία 1 και 2, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, επισημαίνεται ότι οι εκτιμήσεις που διατυπώθηκαν ως προς τη μία από τις διατάξεις αυτές ισχύουν επίσης, mutatis mutandis, και για την άλλη.

35 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η ρήτρα 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου αποσκοπεί στην εφαρμογή της αρχής της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων στους εργαζομένους ορισμένου χρόνου, ώστε ο εργοδότης να μη χρησιμοποιεί μια τέτοια σχέση εργασίας προκειμένου να στερήσει από τους ως άνω εργαζομένους τα δικαιώματα που αναγνωρίζονται στους εργαζομένους αορίστου χρόνου [απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών), C-658/18, EU:C:2020:572, σκέψη 137].

36 Όσον αφορά τις «συνθήκες απασχόλησης» στις οποίες αναφέρεται η ρήτρα 4 της ως άνω συμφωνίας-πλαισίου, το Δικαστήριο έχει διαπιστώσει ότι υπό την έννοια αυτή νοούνται οι όροι οι σχετικοί με τις αμοιβές και τις συντάξεις που καταβάλλονται βάσει της σχέσεως εργασίας, αποκλειομένων των όρων που αφορούν συντάξεις καταβαλλόμενες στο πλαίσιο υποχρεωτικού συστήματος κοινωνικής ασφαλίσεως (απόφαση της 15ης Απριλίου 2008, Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, σκέψη 134).

37 Στο αιτούν δικαστήριο εναπόκειται να αξιολογήσει αν το επίμαχο στην υπόθεση της κύριας δίκης καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως και πρόνοιας εμπίπτει στη ρήτρα 4 της εν λόγω συμφωνίας-πλαισίου.

38 Εξάλλου, δεδομένου ότι οι εν λόγω «συνθήκες απασχόλησης», κατά την έννοια της ρήτρας 4, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, καλύπτουν τα συστατικά στοιχεία των αποδοχών, συμπεριλαμβανομένων του επιπέδου των στοιχείων αυτών, του δικαιώματος ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, καθώς και των όρων σχετικά με τη σύνταξη γήρατος βάσει της σχέσεως εργασίας, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διερευνήσει αν, λαμβανομένου υπόψη ενός συνόλου παραγόντων, όπως η φύση της εργασίας, η απαιτούμενη κατάρτιση και οι όροι εργασίας, το δικαιοδοτικό έργο της PG, κατά την άσκηση των καθηκόντων του ειρηνοδίκη, ήταν συγκρίσιμο με το δικαιοδοτικό έργο ενός τακτικού δικαστή [πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών), C-658/18, EU:C:2020:572, σκέψεις 143 έως 147].

39 Εάν αποδειχθεί ότι ειρηνοδίκης όπως η PG τελεί, λαμβανομένης υπόψη της ρήτρας 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, σε κατάσταση συγκρίσιμη με εκείνη των τακτικών δικαστών, πρέπει εν συνεχεία να εξακριβωθεί αν υφίσταται αντικειμενικός λόγος που να δικαιολογεί την ύπαρξη διαφορετικής μεταχειρίσεως.

40 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι «αντικειμενικοί λόγοι» της ρήτρας 4, σημείο 1, της εν λόγω συμφωνίας-πλαισίου πρέπει να νοούνται υπό την έννοια ότι δεν επιτρέπουν να δικαιολογηθεί διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των εργαζομένων ορισμένου χρόνου και των εργαζομένων αορίστου χρόνου με την αιτιολογία ότι η διαφορετική αυτή μεταχείριση προβλέπεται από γενικό ή αφηρημένο κανόνα, όπως είναι ο νόμος ή η συλλογική σύμβαση [απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών), C-658/18, EU:C:2020:572, σκέψη 150 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

41 Η εν λόγω έννοια απαιτεί, επίσης κατά πάγια νομολογία, να δικαιολογείται η διαπιστωθείσα άνιση μεταχείριση από την ύπαρξη σαφών και συγκεκριμένων στοιχείων, που να χαρακτηρίζουν τον οικείο όρο απασχολήσεως στο ειδικό πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται και επί τη βάσει αντικειμενικών και διαφανών κριτηρίων, προκειμένου να ελεγχθεί αν η άνιση αυτή μεταχείριση ανταποκρίνεται σε πραγματική ανάγκη, είναι κατάλληλη προς επίτευξη του επιδιωκομένου σκοπού και αναγκαία προς τούτο. Τα εν λόγω στοιχεία μπορούν να ανάγονται, μεταξύ άλλων, στην ιδιαίτερη φύση των καθηκόντων για την εκτέλεση των οποίων έχουν συναφθεί συμβάσεις ορισμένου χρόνου και στα εγγενή χαρακτηριστικά των καθηκόντων αυτών ή, ενδεχομένως, στην επιδίωξη θεμιτού σκοπού κοινωνικής πολιτικής εκ μέρους κράτους μέλους [απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών), C-658/18, EU:C:2020:572, σκέψη 151].

42 Το Δικαστήριο έκρινε, στη σκέψη 156 της αποφάσεως της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών) (C-658/18, EU:C:2020:572), όσον αφορά τη δικαιολόγηση σχετικά με την ύπαρξη αρχικού διαγωνισμού που προβλέπεται ειδικά για τους

τακτικούς δικαστές για την πρόσβαση στον δικαστικό κλάδο, ο οποίος δεν απαιτείται για τους σκοπούς του διορισμού των ειρηνοδικών, ότι τα κράτη μέλη, λαμβανομένης υπόψη της εξουσίας εκτιμήσεως ως προς την οργάνωση της εσωτερικής τους δημόσιας διοίκησης, μπορούν καταρχήν να προβλέπουν, χωρίς να ενεργούν σε αντίθεση με την οδηγία 1999/70 και τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου, τις προϋποθέσεις προσβάσεως στο δικαστικό λειτούργημα, καθώς και τις συνθήκες απασχόλησης τόσο για τους τακτικούς δικαστές όσο και για τους ειρηνοδίκες.

43 Ωστόσο, παρά την ύπαρξη της ως άνω εξουσίας εκτιμήσεως, η εφαρμογή των κριτηρίων που θέτουν τα κράτη μέλη πρέπει να γίνεται με διαφάνεια και να μπορεί να υπόκειται σε έλεγχο προκειμένου να αποτρέπεται κάθε δυσμενής μεταχείριση των εργαζομένων ορισμένου χρόνου αποκλειστικώς λόγω της διάρκειας των συμβάσεων ή των σχέσεων εργασίας τους βάσει των οποίων αποδεικνύεται ο χρόνος προϋπηρεσίας τους και η επαγγελματική τους πείρα [απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών), C-658/18, EU:C:2020:572, σκέψη 157].

44 Όταν η διαφορετική μεταχείριση οφείλεται στην ανάγκη να ληφθούν υπόψη αντικειμενικές απαιτήσεις που αφορούν τις θέσεις για τις οποίες κινείται διαδικασία πρόσληψης, χωρίς να σχετίζονται με το γεγονός ότι η σχέση εργασίας μεταξύ του εργαζομένου και του εργοδότη του είναι ορισμένου χρόνου, τότε η διαφορετική αυτή μεταχείριση είναι δυνατόν να δικαιολογείται κατά την έννοια της ρήτρας 4, σημεία 1 και/ή 4, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου. Συναφώς, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ορισμένες διαφορές στη μεταχείριση μεταξύ των εργαζομένων αορίστου χρόνου που προσλαμβάνονται κατόπιν διαγωνισμού και των εργαζομένων ορισμένου χρόνου που προσλαμβάνονται κατόπιν διαδικασίας διαφορετικής από εκείνη που προβλέπεται για τους εργαζομένους αορίστου χρόνου μπορούν καταρχήν να δικαιολογούνται από τις διαφορές στα απαιτούμενα προσόντα και στη φύση των καθηκόντων τα οποία καλούνται να αναλάβουν [απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών), C-658/18, EU:C:2020:572, σκέψεις 158 και 159].

45 Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι λόγοι που προβάλλει η Ιταλική Κυβέρνηση, ήτοι η συνεκτίμηση των διαφορών στα επαγγελματικά καθήκοντα μεταξύ ειρηνοδίκη και τακτικού δικαστή, μπορούν συνεπώς να θεωρηθούν «αντικειμενικοί λόγοι» κατά την έννοια της ρήτρας 4, σημεία 1 και/ή 4, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, εφόσον ανταποκρίνονται σε πραγματικές ανάγκες, είναι κατάλληλοι για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και αναγκαίοι προς τούτο [απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών), C-658/18, EU:C:2020:572, σκέψη 160].

46 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι οι διαφορές μεταξύ των διαδικασιών προσλήψεως των ειρηνοδικών και των τακτικών δικαστών και, ιδίως, η ιδιαίτερη σημασία που αποδίδει η εθνική έννομη τάξη, ειδικότερα το άρθρο 106, παράγραφος 1, του ιταλικού Συντάγματος, στους διαγωνισμούς οι οποίοι προβλέπονται ειδικά για την πρόσληψη των τακτικών δικαστών φαίνεται να συνιστούν ένδειξη περί ειδικής φύσεως των καθηκόντων τα οποία καλούνται να αναλάβουν οι τακτικοί δικαστές και περί διαφορετικού επιπέδου προσόντων που απαιτούνται για την εκτέλεση των καθηκόντων αυτών. Εν πάση περιπτώσει, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει, προς τον σκοπό αυτόν, τα διαθέσιμα ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία σχετικά με τα καθήκοντα που ασκούν οι ειρηνοδίκες και οι επαγγελματίες δικαστές, τα ωράρια εργασίας και τις δεσμεύσεις που προβλέπονται έναντι αυτών, καθώς και, γενικά, το σύνολο των κρίσιμων περιστάσεων και πραγματικών περιστατικών [πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών), C-658/18, EU:C:2020:572, σκέψη 161].

47 Συνακόλουθα, από την ως άνω νομολογία προκύπτει ότι η ύπαρξη αρχικού διαγωνισμού που προβλέπεται ειδικά για τους τακτικούς δικαστές για την πρόσβαση στον δικαστικό κλάδο, ο οποίος δεν είναι σύμφυτος προς τον διορισμό των ειρηνοδικών, αποκλείει το ενδεχόμενο οι ειρηνοδίκες να απολαύουν πλήρως των δικαιωμάτων των τακτικών δικαστών.

48 Εντούτοις, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, λαμβανομένης υπόψη της προμνημονευθείσας νομολογίας και, ειδικότερα, των εξακριβώσεων που εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητά του, σύμφωνα με την απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών) (C-658/18, EU:C:2020:572, σκέψη 161), και υπομνήσθηκαν στη σκέψη 46 της παρούσας αποφάσεως, το αιτούν δικαστήριο επισήμανε, κατ' ουσίαν, ότι η διαφορά ως προς τον τρόπο προσβάσεως στο δικαστικό λειτούργημα που ισχύει για τις δύο αυτές κατηγορίες εργαζομένων δεν μπορεί να συνιστά λόγο αποκλεισμού των επί θητεία δικαστών από το ευεργέτημα του να δικαιούνται ετήσια άδεια μετ' αποδοχών καθώς και να υπάγονται σε καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως και πρόνοιας, του οποίου απολαύουν οι τακτικοί δικαστές οι οποίοι τελούν σε συγκρίσιμη κατάσταση.

49 Όσον αφορά, ειδικότερα, το δικαίωμα αδείας, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/88, «[τ]α κράτη μέλη θεσπίζουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να παρέχεται σε όλους τους εργαζομένους ετήσια άδεια μετ' αποδοχών διάρκειας τουλάχιστον τεσσάρων εβδομάδων».

50 Τέλος, όπως προκύπτει από το γράμμα της οδηγίας 2003/88 και τη νομολογία του Δικαστηρίου, τα κράτη μέλη, μολονότι δύνανται ελεύθερα να καθορίζουν τους όρους ασκήσεως και εφαρμογής του δικαιώματος ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών, εντούτοις δεν μπορούν να εξαρτούν από οποιαδήποτε προϋπόθεση την ίδια την ύπαρξη του δικαιώματος αυτού, το οποίο απορρέει απευθείας από την οδηγία αυτή (απόφαση της 25ης Ιουνίου 2020, Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria και Iccrea Banca, C-762/18 και C-37/19, EU:C:2020:504, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

51 Κατά τα λοιπά, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το σημείο 2 της ρήτρας 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης, όπου κρίνεται αναγκαίο, εφαρμόζεται η αρχή pro rata temporis.

52 Το Δικαστήριο έχει κρίνει, επομένως, ότι, σε περίπτωση εργασίας μερικής απασχόλησης, το δίκαιο της Ένωσης δεν αντιτίθεται ούτε στον υπολογισμό της σύνταξης γήρατος βάσει της αρχής pro rata temporis (πρβλ. απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2003, Schönheit και Becker, C-4/02 και C-5/02, EU:C:2003:583, σκέψεις 90 και 91) ούτε στον υπολογισμό της ετήσιας άδειας μετ' αποδοχών βάσει της ίδιας αρχής (πρβλ. αποφάσεις της 22ας Απριλίου 2010, Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, C-486/08, EU:C:2010:215, σκέψη 33, και της 8ης Νοεμβρίου 2012, Heimann και Toltschin, C-229/11 και C-230/11, EU:C:2012:693, σκέψη 36). Πράγματι, στις υποθέσεις επί των οποίων εκδόθηκαν οι προμνησθείσες αποφάσεις, η συνεκτίμηση της περιορισμένης διάρκειας του χρόνου εργασίας σε σχέση με εκείνη της εργασίας με πλήρη απασχόληση αποτελούσε αντικειμενικό κριτήριο που καθιστούσε δυνατή την κατ' αναλογίαν μείωση των δικαιωμάτων των ενδιαφερόμενων εργαζομένων (απόφαση της 5ης Νοεμβρίου 2014, Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-476/12, EU:C:2014:2332, σκέψεις 23 και 24).

53 Ως εκ τούτου, υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων που εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα του εθνικού δικαστηρίου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι, μολονότι ορισμένες διαφορές στη μεταχείριση μπορούν να δικαιολογούνται από τις διαφορές στα απαιτούμενα προσόντα και στη φύση των καθηκόντων τα οποία καλούνται να αναλάβουν οι τακτικοί δικαστές, ο αποκλεισμός των ειρηνοδικών από το δικαίωμα αδείας, καθώς και από κάθε μορφής κοινωνικής

ασφαλίσεως πρόνοιας, δεν μπορεί να γίνει δεκτός υπό το πρίσμα της ρήτρας 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου ή της ρήτρας 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης.

54 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7 της οδηγίας 2003/88, η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης καθώς και η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν προβλέπει, για τους ειρηνοδίκες, ούτε ότι δικαιούνται ετήσια άδεια μετ' αποδοχών 30 ημερών ούτε ότι υπάγονται σε καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως και πρόνοιας βάσει της σχέσεως εργασίας, όπως αυτό που προβλέπεται για τους τακτικούς δικαστές, εφόσον οι ειρηνοδίκες εμπίπτουν στην έννοια του «εργαζομένου με μερική απασχόληση» κατά τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης και/ή στην έννοια του «εργαζομένου ορισμένου χρόνου» κατά τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου και τελούν σε κατάσταση συγκρίσιμη με εκείνη των τακτικών δικαστών.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

55 Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν η ρήτρα 5 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο, κατ' ανώτατο όριο, τριών διαδοχικών ανανεώσεων, τεσσάρων ετών εκάστη, για συνολική διάρκεια μη υπερβαίνουσα τα δεκαέξι έτη, και η οποία δεν προβλέπει τη δυνατότητα επιβολής αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων κατά της καταχρηστικής ανανέωσης σχέσεων εργασίας.

56 Πρώτον, υπενθυμίζεται ότι η ρήτρα 5 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου ορίζει ότι τα κράτη μέλη λαμβάνουν μέτρα σχετικά με τον αριθμό των ανανεώσεων των διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου και/ή τη μέγιστη συνολική διάρκεια τέτοιων συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας.

57 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εφαρμοστέα στη διαφορά της κύριας δίκης ιταλική ρύθμιση προέβλεπε πράγματι ανώτατο όριο ως προς τον αριθμό των διαδοχικών ανανεώσεων καθώς και ως προς τη μέγιστη διάρκεια των εν λόγω συμβάσεων ορισμένου χρόνου.

58 Ως προς το ζήτημα αυτό, κατά πάγια νομολογία, καίτοι τα κράτη μέλη διαθέτουν περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά τα μέτρα προλήψεως των καταχρηστικών πρακτικών, δεν μπορούν εντούτοις να διακυβεύουν τον σκοπό ή την πρακτική αποτελεσματικότητα της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου [πρβλ. απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021, M.B. κ.λπ. (Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα), C-760/18, EU:C:2021:113, σκέψη 56].

59 Δεύτερον, πρέπει να εξεταστεί αν η κύρωση κατά ενδεχόμενης καταχρηστικής πρακτικής ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της ρήτρας 5 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, σε περίπτωση που, σύμφωνα με την ιταλική ρύθμιση, δεν επιτρέπεται η μετατροπή της σχέσεως εργασίας σε σύμβαση αορίστου χρόνου.

60 Από πάγια νομολογία προκύπτει ότι η ρήτρα 5 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να προβλέπουν τη μετατροπή των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου σε σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου (διάταξη της

12ης Δεκεμβρίου 2013, Papalia, C-50/13, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:873, σκέψη 16) ούτε προβλέπει συγκεκριμένες κυρώσεις για την περίπτωση που διαπιστώνονται καταχρηστικές πρακτικές [απόφαση της 11 Φεβρουαρίου 2021, M.B. κ.λπ. (Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα), C-760/18, EU:C:2021:113, σκέψη 57].

61 Επομένως, απόκειται στις εθνικές αρχές να λαμβάνουν ανάλογα, αποτελεσματικά και αποτρεπτικά μέτρα για να εξασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων που έχουν θεσπισθεί κατ' εφαρμογήν της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, τα οποία μπορούν να προβλέπουν, προς τον σκοπό αυτόν, τη μετατροπή των συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου σε συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου. Εντούτοις, όταν έχει σημειωθεί καταχρηστική χρησιμοποίηση διαδοχικών σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου, πρέπει να υπάρχει δυνατότητα εφαρμογής μέτρου, ώστε να επιβάλλονται δεόντως κυρώσεις για την κατάχρηση αυτή και να εξαλείφονται οι συνέπειες της παραβάσεως [απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021, M.B. κ.λπ. (Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα), C-760/18, EU:C:2021:113, σκέψεις 57 έως 59].

62 Προκειμένου μια εθνική ρύθμιση όπως η επίδικη στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οποία απαγορεύει, μόνο στον δημόσιο τομέα, τη μετατροπή μιας σειράς συμβάσεων ορισμένου χρόνου σε σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, να μπορεί να θεωρηθεί σύμφωνη με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου, η εσωτερική έννομη τάξη του οικείου κράτους μέλους πρέπει να προβλέπει, στον συγκεκριμένο τομέα, άλλο αποτελεσματικό μέτρο προς αποφυγή της καταχρηστικής χρησιμοποιήσεως διαδοχικών συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου και, ενδεχομένως, την επιβολή κυρώσεων (απόφαση της 7ης Μαρτίου 2018, Santoro, C-494/16, EU:C:2018:166, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

63 Στο μέτρο που δεν απόκειται στο Δικαστήριο να αποφανθεί επί της ερμηνείας των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου, στο αιτούν δικαστήριο απόκειται να εκτιμήσει εάν οι προϋποθέσεις εφαρμογής καθώς και η αποτελεσματική εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του εσωτερικού δικαίου είναι κατάλληλες για την πρόληψη της καταχρηστικής σύναψης διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου και, αν απαιτείται, για την επιβολή κυρώσεων για την κατάχρηση αυτή [απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2021, M.B. κ.λπ. (Διαδοχικές συμβάσεις εργασίας ορισμένου χρόνου στον δημόσιο τομέα), C-760/18, EU:C:2021:113, σκέψη 61].

64 Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, καμία διάταξη της ιταλικής έννομης τάξεως δεν καθιστά δυνατή την επιβολή αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων κατά της καταχρηστικής ανανέωσης σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου κατά την έννοια της ρήτρας 5 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου.

65 Πλην όμως, η έλλειψη οποιασδήποτε κυρώσεως προφανώς δεν συμβάλλει στην πρόληψη και στον κολασμό της καταχρηστικής χρησιμοποιήσεως διαδοχικών συμβάσεων ή σχέσεων εργασίας ορισμένου χρόνου.

66 Βάσει των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η ρήτρα 5, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο, κατ' ανώτατο όριο, τριών διαδοχικών ανανεώσεων, τεσσάρων ετών εκάστη, για συνολική διάρκεια μη υπερβαίνουσα τα δεκαέξι έτη, και η οποία δεν προβλέπει τη δυνατότητα επιβολής αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων κατά της καταχρηστικής ανανέωσης σχέσεων εργασίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

67 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Το άρθρο 7 της οδηγίας 2003/88/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Νοεμβρίου 2003, σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας, η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία μερικής απασχόλησης, η οποία συνήφθη στις 6 Ιουνίου 1997 και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 97/81/ΕΚ του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997, σχετικά με τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης που συνήφθη από την UNICE, το CEEP και την CES, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 98/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 7ης Απριλίου 1998, καθώς και η ρήτρα 4 της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, η οποία συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999 και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 1999/70/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1999, σχετικά με τη συμφωνία πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου που συνήφθη από τη CES, την UNICE και το CEEP, έχουν την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική ρύθμιση η οποία δεν προβλέπει, για τους ειρηνοδίκες, ούτε ότι δικαιούνται ετήσια άδεια μετ' αποδοχών 30 ημερών ούτε ότι υπάγονται σε καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως και πρόνοιας βάσει της σχέσεως εργασίας, όπως αυτό που προβλέπεται για τους τακτικούς δικαστές, εφόσον οι ειρηνοδίκες εμπίπτουν στην έννοια του «εργαζομένου με μερική απασχόληση» κατά τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία μερικής απασχόλησης και/ή στην έννοια του «εργαζομένου ορισμένου χρόνου» κατά τη συμφωνία-πλαίσιο για την εργασία ορισμένου χρόνου και τελούν σε κατάσταση συγκρίσιμη με εκείνη των τακτικών δικαστών.**

2) **Η ρήτρα 5, σημείο 1, της συμφωνίας-πλαισίου για την εργασία ορισμένου χρόνου, η οποία συνήφθη στις 18 Μαρτίου 1999 και περιλαμβάνεται στο παράρτημα της οδηγίας 1999/70, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας σχέση εργασίας ορισμένου χρόνου μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο, κατ' ανώτατο όριο, τριών διαδοχικών ανανεώσεων, τεσσάρων ετών εκάστη, για συνολική διάρκεια μη υπερβαίνουσα τα δεκαέξι έτη, και η οποία δεν προβλέπει τη δυνατότητα επιβολής αποτελεσματικών και αποτρεπτικών κυρώσεων κατά της καταχρηστικής ανανέωσης σχέσεων εργασίας.**

(υπογραφές)